

Naujienu Antroji Dalis

NR. 835

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATOROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXII METAI

Dienų skeveldros

1.

Dar dėl ultimatumo Lietuvai. Min. Beck savo atsiminimuose rašo, kad jis 1938. I. 14 susitikęs su Hitleriu patyrė, kad načiai Lietuvos atžvilgiu nereikia jokių teritorinių pretenzijų (suprask: Lenkijai paliekama laisvos rankos). Bet po daugelio metų paaiški ir kita nuvėsus naujiena. "Lietuvos žinių" atstovas Lenkijai V. Žilėnas, susitikęs su Kaune kelis metus padėję bežvalgiusiu dr. Mergeliu, patyrė, kad Lietuva į karinį grasinimą nereaguosianti ginklu. Iš kurių šaltinių? — paklausė Žilėnas. Dr. Mergel šypsojosi: "... tai žino ir asilas, ir tarnaitė ..."

Kai Lietuvos vyriausybė svarstė ultimatumo priėmimo ar atmetimo reikalą, po daugelio metų paaiški Lietuvos kariuomenės vado gen. Raštikio viską nulemenčioji opinija. Tekalba pats gen. Raštikis (žr. atsiminimai):

— Aš pareiškiau, kad mūsų kariuomenė viena prieš Lenkiją kariauti negali. Trumpai papasakojau, kokią kariuomenę aš priėmiau ir ką per trejus metus jau esu atlikęs. Atvirai pasakiau, kad kariuomenė dar nėra visai tinkanti kovai. Kaip valstybės gynimo taryba yra numatys, ji bus tikrai tinkanti kovai, tik mano pasiūlytam ir aukščiausių valstybinių instancijų tvirtintą reorganizacijos ir sustiprinimo projektą įgyvendinus, t. y. po 7 metų, iš kurių yra praėję vos tik 3 metai. Taigi kariuomenės sustiprinimo planas yra vos tik įpusėjęs, bet toli gražu dar neįvykdytas. Taip pat priminiau, kad respublikos prezidentas, ministeris pirmininkas ir valstybės gynimo taryba pritarė mano tada gynimo taryboje siūlymui, kad, kol mūsų kariuomenė nebus galutinai sustiprinta, bus vengiama įtraukti ją į ginkluotą kovą su kuriuo nors didžiuoju Lietuvos kaimynu, neturint sąjungininkų, žinoma tiek, kiek tai priklausys nuo mūsų pačių. Mano išvada buvo tokia: viena mūsų kariuomenė tuo tarpu negali sėkmingai kariauti su visa Lenkijos kariuomene; jei reikėtų, mes galėtume tik gintis arba sukelti ginkluotą demonstraciją; jei vyriausybė įsakys, kariuomenė tai vykdys, bet be iliuzijų dėl sėkmingos pabaigos, todėl kariuomenės vadovybė yra šalininkė taikaus konflikto išsprendimo, be karo ..."

2.

Dar smulkmena apie ... brovimąsi pro atviras duris. Min. Lozoraitis Smetonai rašė: Lenkija nereikš pretenzijų dėl žemių, paimtų iš jos piliečių žemės reformos reikalams. Min. Beck nei negalvojo apie žemės reformos "reformą", tuo "tesirgo" min. Lozoraitis ir Lenkijos dvarininkai, pvz., Vilniaus "Slowo" po ultimatumo pikta klausė min. Becką, kodėl nepareikalauta grąžinti nusavintų dvarų.

3.

Ultimatumo dienomis, kai Vilniaus universiteto lenkų jaunimo organizacijų pirmininkas įžeidė lietuvių tautą, pavadindamas ją nykštukų tauta, Pranas Žižmaras viešai jam rėžė į snapą. Buvo dvikova, Pr. Žižmaras laimėjo. Bolševikams Lietuvą okupavus, Pr. Žižmaras čia pat buvo suimtas. Lenkų senatorius ir mokslininkas Wielhorski savo atsiminimuose prisimena Pr. Žižmarą, kartu su juo Lukiškių kalėjime atsidūrusį. Pažodžiui rašo: "Pranas Žižmaras, gimęs lietuvis, 33 metų amžiaus, lietuvių sporto Vilniaus krašte vadovas, politinis priešininkas, kaip asmuo kilnus, geras riteriškas žmogus. Pamilau jį. Žižmarą paėmė iš celės po 2 savaitių. Nežinau kas su juo vėliau nutiko".

Tai pirmoji žinia apie dingusius Prano Žižmaro pėdsakus. Ar paaiškės kada nors, kas daugiau?!

4.

Dar žvilgtelėkime į "Literatūrą ir Meną". Štai mokytoja G. Andrašūnienė (iš Prienų) guodžiasi:

"Muzikos mokytojai yra visose vidurinėse mokyklose. Kiekvienoje mokykloje yra chorai. Bendra chorinė kultūra mūsų krašte labai pakilusi. Bet... nežiūrint to, kad dabar daug kas pažįsta gaidas, kasdien girdi muziką per radiją, — jaunimas nebemoka dainuoti. Ekskursijų metu, išleistuvių proga jaunimui daina dažnai nebeįsėja. Liaudies dainų nebemoka, nebežino nei žodžių, nei melodijos, išskyrus vieną kitą; gražesnių estradinių dainų taip pat nemoka dainuoti. Skoniui taip pat nepasižymi. Valentinos, marijanos, jomaiškos ir kitos dainelės mėgstamiausios saviveikloje ..."

Pradžioje, pastebėjusi nebemokant jaunimą dainuoti, maniau, kad tai atsitiktinis reiškinys, tokios jau klasės pasitaikė. Bet vėliau žiūriu, kad dainuoti nebemoka ir tos klasės, kurių didesnė pusė dalyvauja chore ar groja orkestruose. Pradėjau klausinėti kitų mokyklų mokytojus, — visur tas pats, jaunimas dainuoti nebemoka. Susirenka 1950—1955 metų laidų abiturientai, užtraukia

Michelangelo

MASTAI IR MASTELIAI

Pliusų ir minusų santykis. Ko autorius vartosi grabe. Girk, bet ir saiką turėk. Menas ir intelektualai. Kai neberašys, bus visai blogai.

Neseniai "Draugo" knygų apžvalgininkas pasiskundė, kad "Metmenų" literatūros kronikininkas (jeigu taip galima pavadinti žmogų, rašantį metinę išleistų knygų apžvalgą) atrado, tuo pačiu mastu matuodamas, Radausko poezijoje plusus, o Jasmanto — minusus. Paieškoję galėtume "Draugo" šeštadieniniame priede tokių kūrybos vertinimo "politikos" pavyzdžių atrasti gana daug, bet šį kartą užkliuvome už kūrybai matuoti mastų ir mastelių, tad juos čia ir aptarsime.

"Draugo" knygūninko nusi-skundimas mums atskleidžia gana populiarų mastą, mūsų spaudoje vartojamą skersai ir išilgai. Mat, besirūpindami medžiaginėmis vertybėmis, dvasines esame taip sumenkinę, kad nebeatskiriamo jų esmės: 27 coliai ideologinio, asmeninio ar kitokio priešų knygoje yra šlamštai ir nemokšos darbas, tuo pačiu metu tie patys 27 coliai draugo knygoje yra šedevras, naujų kelių ieškojimai, kūrybinių gelmių atskleidimas. Visais laikais draugų parašytos knygos buvo

ir bus arčiau prie širdies, negu kurio nors priešų ar žmogaus, dėl kurio nei šilta, nei šalta. Tik normaliais laikais draugo gyrimas ir priešų peikimas buvo liktikis: draugas būdavo giriamas, keliant į padanges jo kad ir mažuliukus pliusiukus, o minusus nutylint, gi priešas niokojamas su žeme dėl mažuliukų minusų, visai nutylint plusus. Gi dabar — už tuos pačius daiktus draugas giriamas, o priešas peikiamas. O visa tai, tur būt, atsitinka dėl to, kad dauguma mūsų knygų kritikų, recenzentų, apžvalgininkų nesusingaudo, kur čia plusas, kur minusas.

Kiek anksčiau kažin kur skaičiau vaidinimo aprašymą. Jame teatrininkų pastangos buvo labai giriamos. Ir aš manau, kad žmones, sugėbančius šiais menų apatijos laikais suorganizuoti pakenčiamą spektaklį, reikia girti. Bet — gyrimas gyrimu nelygus, o mažų mažiausia jis turi būti logiškas. Čia kalbamasis gyrejas ar gyreja kėlė į padangę tik režisierių, užbaigdamas a gyrimų tiradą tokiu banaliu teigimu: jeigu miręs veikalo autorius galėtų atsikelti iš kapo, jis būtų sužavėtas spektaklyje pasiektais dideliais kūrybiniais laimėjimais. Va, čia aš ir suabejojau, kad taip galėtų atsitikti, nes kai girėjas ar girėja pradėjo kalbėti apie aktorius, tai, berods, nei vieno nerado pakenčiamo, — tas per daug žalias, šioji dar mėgėjiška, anos tartis šlubuoja, anas salėje negirdimas ir t. t. Mielieji, ilgabarzdė, sena, daug kartų karta teisybė — teatro menas yra

dainą — malonu klausytis. Susirenka įvairių pobūvių, žiburėlių proga senesnės ir vadininės kartos žmonės — sudainuoja puikiausiai. Nežinau, kas čia yra. Ar tai logiškas gyvenimo reiškinys (gal kylant orkestrinės muzikos kultūrai, žmonės nustoja mokėti dainuoti), ar tai jaunimo auklėjimo spraga? Juk mes buvome dainų tauta, ir labai gailla, kad ta graži ypatybė nyksta.

J. Cicėnas

(Nykelta į 2 psl.)

MASTAI IR...

(Atkelta iš 1 psl.)

daugelio menų kompleksas. Vienai iš sudėtinių dalių sušlavavus, byra visas pastatas. Ir kalbamo veikalų autorius, net nesikeldamas iš kėdės, vartėsi grabe nuo vieno šono ant kito, negalėdamas išgirsti ir suprasti aktorių ir manydamas, kad, nežiūrįnt visų didelių pastangų, jo veikalas susilaukė neužtarnauto kryčio.

Šio pavyzdžio atveju vienam kūriniui taikomi du mastai, gal geriau masteliai — vienoks organizacinis, režisūrinis pusei, visai kitoks vykdomajai, vaidybinei. Tai rečiau pasitaikęs atsitikimas, nes reikalauja keisto įžvalgumo: tą patį dalyką iš to paties kampo matyti dvejopai. Kokios priežastys tokį fenomenalų matymą pagimdo, sunku pasakyti, greičiausia — rašiusio, jo ar rašiusios recenzija nepajėgumas aprėpti visumos. Ir praktiškai yra pasitaikę tokių kuriozų, tik, kaip sakytą, daug rečiau, nes redaktoriams mokėdavo juos greičiau pastebėti ir atsijoti.

Savo pastabose, pastabėlėse radau šitokią citatą, nežinau, iš kurio laikraščio ar žurnalo: "...ieško kitokių kelių negu ankstesnėjų mūsų poezijoje ir pajungia mintį daugiaplaniam ir nepertraukiamam muzikiniam garsui, kas ryšku nūdienėje avangardinėje pasaulinėje poezijoje". Žinau, kad citatos nesupratote. Paskaitykite dar kartą. Ir dabar nesupratote? Nesistebėkite, aš ligi šiol nesuprantu, o skaičiau jau daug kartų. Pamėginkime išsiaiškinti. Pirmasis sakiniukas labai paprastas ir visiškai aiškus: visi poetai, taigi ir čia giriamas, nori būti originalūs ir ieško kitokių kelių, negu ankstesnieji. Visas pagyrų svoris yra sukoncentruotas į antrąjį sakiniuką, kuris ir yra daugelio neaiškumų neaiškumė, nes, tur būt, ir pats jo autorius neatsakytų į kaikiuriuos klausimus: 1) Kaip galima mintį *pajungti* (m. pbr.) muzikiniam garsui? Kas tada būna, ar garsas ar mintis ar abu ir kokiam santykiuje? 2) Koks yra *daugiaplaninis* (m. pbr.) muzikinis garsas? Ar yra vienaplanis muzikinis garsas? Ar yra triplanis muzikinis garsas? Ir kaip toji mintis tiems planams vergauti? 3) Ar *nepertraukiamas* (m. pbr.) muzikinis garsas yra tada, kai neturės nei pradžios, nei pabaigos "smičius" yra traukiamas per smuiko stygą?

Čia turime pavyzdį, kada girėjas savo mastu išėina iš normalių ribų. Paprastais žodžiais girdamas, tur būt, recenzentas nieko nauja negalėtų pasakyti ir turėtų kartoti pagvrimus, seniai naudotus kitoms poetams girti, tai jis ir griebiasi triuko — "kad ir nežmoniško, kad tik kitoniško". Tendencija viską "sunepaprastinti" yra pastebima daugiau-

sia pas tuos, kurie šiandien sau kergia avangardininkų etiketę. Tą teiginį patvirtina ir šios citatos autorius, sakydamas, kad jo giriamas poetas seka nūdienę avangardinę pasaulinę poeziją.

Antanas Miškinis savo atsiminimuose apie Kazį Binkį vienoje vietoje šitaip pasakoja: "Primeniu jam, kad, kai išėjo "100 pavasarių", daug kas tyčiojosi: Binkis, girdi, iš proto išsikraustė, rašo nei ši, nei tą — Aldorija adrija ada! O K. Binkis gyvai ima aiškinti: — Kad to nesupranta eiliniai žmonės, tie dar nieko, bet juk tie, kurie save vadina literatais, ligi šiol to nesuvokia".

Antano Miškino prisiminimo čia pakartojimas yra atsakymas į tai, kad mes gana dažnai skundžiamės, jog neišmanėliai ima kalbėti apie literatūrą, teatrą, dailę ir kitokius menis, sujaukdami vertybes, nekartą suniekindami tikrą meno kūrinių, o banalybę iškeldami į padanges. Šis reiškinys, daugiau ar mažiau, yra būdingas visiems laikams ir visiems kraštams. Kiekvienas rašantis, kuris sėdasi į kritiko ar vertintojo ar recenzento kėdę, pasideda ir mastą ar mastelį tokį, kokį jis ji turi. Mūsų nelaimė yra toji, kad labai daugelio mūsų vertintojų masteliai siekia labai netoli. O koks mastas, toks ir išmatavimas.

Mes jau pamažu užmirštame laikus, kada vertintojas savo intelektu jei ne viršijo, tai bent prilygo vertinamajam, nes tokių beturime vos kelis. Todėl aš visai nesistebiu, kad dailininkas Viktoras Petravičius visokią kūrybą (dailę, literatūrą, muziką...) pradėjo skirstyti į 1) prieinamą, jo žodžiu, suprantamą tik intelektualams ir 2) šiaip sau publikai. Žinoma negalima daug ko norėti iš tokio recenzento, kuris nedaug tesuprantą ką matas ar ką skaitas. Bet... negi uždrausi jam rašyti? Tuo labiau, kad kitas žmogus Vytas Saulius, nuo pat atvažiavimo Amerikon, nesigilinant į tolimesnę praeitį, paskyręs daug dėmesio rūpesčio ir darbo lietuviškai knygai, sako, jog gerai, kad rašo, nesvarbu, giria ar peikia, svarbiausia — kad dar rašo. Kai jau visai neberašys, tada bus blogai.

Manau, jo mintys labai toli pramatančios.

Antanas Rūkas

BE AKINIŲ NEMATO

Vienas senas kvailys, eidamas gulti, visada užsidedavo akinius.

Jį paklausė, kodėl jis taip daro.

— Mano regėjimas nusilpo, — atsakė jis. — Dėl to be akinių nebematau sapnų.

CHICAGO'S ŠVARIASIAS IR
MODERNISKIASIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

J. JAŠINSKAS

SPAUDOS PABIROS

Relativizmas ir biskvitas

Paprastu laiko matavimo būdu pažvelgus atgal gaunasi labai ilgas tarpas nuo pastarųjų "Spaudos pabirj". Net sunku susigraibyti, nuo kurio galo jas dabar vėl pradėti "barslyti". Kodėl taip ilgai buvo tęsta?

Kaltas relatyvumas ir... biskvitas. Kas tai do sutvėrimai? Liudininku šaukiu Vincą Pilypą iš Scottvilės, Micht. Jis, antai, s. m. Naujienų nr. 165, tarytum užtardamas "pabirininką", apie save išsitarė:

"Prof. Einšteinas laiko relatyvumą įrodė erdvės kūnais. Be reikalo jis kopė į padanges. Įrodymų yra ir šventoje mūsų žemėje, kurią mes ir tie prakeikti nusikaltėliai kiekvieną dieną purvinom kojom mindo. Aš manau, kad visas tas jo teorijas lengviausia įrodyti senatve. Juo žmogus nesnis, tuo laikas jam trumpesnis. Jaunas žmogus gali visą dieną be reikalo praleisti, ir tai jis dar daug laiko turi. O aš negaliu vienos valandos be reikalo praleisti, ir man vis vien mažai laiko lieka..."

Taip laiką aiškina mielas Vincas Pilypas. Yra ir kitokių laiko aiškinių. Remiantis to garsiojo mokslininko — Einšteino relatyvumo teorija. Ir gan paini toji teorija. Užtai ją prisieina suprasti, aiškesne padaryti. Tada ir laiko sąvoka daug skaidresnė būna. Antai, vienas žymus lietuvis šachmatininkas laiko sąvoką, remdamasis relatyvumo teorija, išdėdavo labai suprantamai:

"Jeigu jus kas nors pasodintų minkštoje, patogioje kėdėje ir lieptų ten pasėdėti ramiai penkias minutes, jūs tą labai lengvai padarytumėte. Laiko tėkmės, ilgio beveik nė neįstumėt. Tačiau jeigu kokie galvažudės pasodintų jus ant karštos plytos ir priverstų ant jos pasėdėti penkias minutes, tada laiko tėkmė jums rodytųsi nepaprastai ilga ir kankinanti..."

O tą *biesą* — *relatyvumą* mūsų lietuviškosios Enciklopedijos mokslininkai nušviečia labai trumpai:

"Reliatyvus (lot. relatyvus, "santykišnis") neabsoliutus, *priklausomas nuo kitų*" (pabraukta mano. L. E. 25 tomas, 113 psl.)

Taigi, ir laikas nė visada valdomas mūsų pačių. Mes kartais jį apskaičiuojame minute į minutę ir susiplanuojame, ką veiksime, ką padarysime. Žiūrėk, kokia mažytelė, nė nuo tavęs priklausanti klūtėlė tavo visą apskaičiavimą paverčia niekalu. Turiu tai pats iš savo patirties.

Vieną dieną, skubiai atlikęs šeiminiskus ir nešeiminiskus reikalus, buvau besėdęs rašyti "pabiras". Laiko, tiksliausiai apskaičiavimu, būtų užiekę. Bet viską aukštyn kojomis apvertė tas "priklausomas nuo kitų".

I tai buvo, sunku net patikėti: biskvitas. Tiesa, nė visai lietuviškai skambas žodis, bet mūsų moksliniai-kalbinių veikalai jį gražiai paaiškina:

Prof. dr. Pr. Skaržiaus, St. Barzduko ir J. M. Laurinaičio paruoštame Lietuvių Kalbos Vadove pasakyta: "biskvitas-dukart kepta sausainių rūšis", o L. Enciklopedijoje truputėlį plačiau:

Biskvitas (it. biscotto, pr. biscuit, angl. cakes). Sausainiai, gaminami iš miltų, įmaišant pieno su sviestu ir kiaušinių, bedruskos ir mielių... (L. E. III t. 32 psl.)

Taigi, kaip matome, biskvitas yra tam tikra kepinių rūšis, sausame pavidale. Amerikoje jie labai mėgstami. Dar tais laikais, kai vadinamieji dipukai būriais iš Vokietijos pradėjo atplaukti į šį kraštą ir griebtis bile kokio darbo, vienas labai geras prietelius iš "siaubingųjų" (p. Kapacinskas panašiai taria) stovyklinio gyvenimo Vokietijoje laikų, susigriebęs darbėli garsiajame "Nabisco" sausainių fabrike Chicagoje, rašė:

"Darbas nesunkus, bet skubus. Kasdien čia pagaminama neapsakomai daug tų sausainių. Niekaip nepajėgiu suprasti, kas tokią daugybę jų gali suvalgyti..."

Taigi, kasdien tų biskvitų pagaminama labai daug, ir kasdien juos žmonės valgo, ir jiems niekas neatsitinka. Juk maisto produktas, kaip ir kiti gyvastingumui ir jėgoms palaikyti reikalingi produktai.

O betgi "pabirininkui" biskvitas sumaišė rašymo planus.

Dar ir dabar, kaip įsisiubavusio ežero bangų ošimas, lietuvių spaudoje ir visuomenėje girdimi Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso ir III-sios Dainų Šventės atgarsiai. Į tuos žymiuosius susibūrimus Chicagoje skubėjo nė tik jaunimas, bet ir jaunuolių amžių persirite suaugliai. Būta tokių iš įvairių Amerikos kampų. Ir, štai, tą popietę, kai buvo sėdama ką nors išdėti popieriuje, pasakambino suauglys (naujadaras mūsų kalboje, atsiradęs nušiūžiūrėjus į žodį — paauglys) ir tarė:

"Buvau Jaunimo Kongrese Chicagoje ir iš ten atvežiau tau dovaną. Ar galiu tuoj pat ją atnešti?"

"Kas tai per dovaną?"

"Nežinau, nevarčiau, įpakavimo negaliu ardyti. Jonas įdavė..."

E-e, Jonas, tas tikrasis abstinentas iš stovyklinio gyvenimo laikų Traunsteine, Bavarijoje. Pas jį kartais, nuobudulio kamuojami, susirinkdavome "bealkoholinės kavutės" išgerti. Ir nuo jos niekada nėsijausdavai įsigėres. Tik apimdavo toks lengvas, malonus

(Nukelta į 3 psl.)

SPAUDOS PABIROS

(Atkelta iš 2-ro psl.)

apsvaigimas tarsi pirmoje jaunystėje pirmą kartą pirmąją meilę bučiuotumei. Ir, štai, dabar, po daugelio metų ir ilgo nesimatymo, dovana nuo jo. Žinoma, žinoma, galima užnešti. Paziūrėsime, kasgi ten yra?

O ten, žinote, išpakavus, pirmame plane, kaip gerai išaugusi — kūninga šeiminkė, stovi bonka. Pora man nežinomų šventųjų (virš jų galvų — šventybės ratilėliai nupiešti) paveikslais papuošta. O ant popierinės etikėtos stambiomis, juodomis, į dešinę pakrypusiomis raidėmis spindinčiai išrašyta:

"Bisquit". Taip, biskvitas. Tas taip labai visų mėgstamas sausaininis-tešlaininis gaminyš. Bonkoje, — skystame pavidale. . .

"Na, ir štukorius tas Jonas: man dovanų — sausainių, gaminamų iš miltų, įmaišant pieno ir kiaušinių, be druskos ir mielių. . . Ir dar skystame pavidale. . ."

"Ko čia stebėtis. Juk gyvename Amerikoje — visokių galimybių krašte." taria Čikagoje, Jaunimo Kongrese buvęs, bet jo nematęs, nes nespėjo belankydamas senus prietelius ir prietelkas, Alfonsas suauglys.

"Taip, taip. Amerika — astronautų kraštas. Ir maistą ne tik astronautams, bet ir žeme replinėjančioms pradėjo gaminti skystame pavidale. Net sausainius, čakus. . ."

Atidariau tą bonką ir abu paragavome to astronautiško patiekalo. Skonis neblogas: nei rūgštus, nei saldus, nei aitrus. Toks, tiesiog neutralus. Tik po kelinto gūrkšnelio viskas pradėjo darytis relatyvu. Ir kasdieniniai rūpesčiai, ir laikas, ir "pabiros", kurias buvau pasiryžęs tą dieną parašyti. Tik, gaila, tas biskvitas skystame pavidale, tas astronautiškas patiekalas labai lakus — greit garuoja. Bonka buvo beveik tuščia, kai Jaunimo Kongrese buvęs prietelius atsiveikino ir išėjo savų kasdieninių reikalų tvarkyti. O "pabirininko" galvoje skraidė lengvos, lėkios, mintys, kaip beorėje erdvėje skraido satelitai — raketos ir išteniruoti astronautai jose, prisivalgę skysto, tubelėse ipakuoto maisto. O, tas prietelius, nepataisomas abstinentas Jonas A-nas, gyvenęs Čikagoje ir atrandęs ten ti kastroautams skirto maisto — sausainių skystame pavidale. . .

Praėjo Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresas ir tuo pačiu laiku ir ten pat — Čikagoje suruošė Dainų šventę.

Apie toje Dainų šventėje atliktą meninę programą mielas biržietis, ir dėl to tarytum koks brolis, VI. Ramojus Dirvoje (S. m. Nr. 76) parašė džiaugsmingą rašinį: "Dainų šventės Triumfas". Ten vienoje vietoje biržietišku nuoširdumu ir susižavėjimu tariama:

"Po jaunųjų choro pasirodymo gerai nuteikta publika su didžiausiu įdomumu klausė kulminacinio šventės punkto — Br Budriūno kantatos "Tėviškės namai", kurią dirigavo pats kompozitorius, dainuojant jungtiniam chorui ir solis lams Danai Stankaitytei ir Rimtautui Dapšniui. Ši kantata tai pats stipriausias muzikinis tautinis šių dienų kūrinys, (pabraukimai mano J.) Jo laukia tokios salės, kaip McCormick Place, kur pernai buvo atlikta Verdi "Requiem" ir panašios. Amfiteatro triukšme, užime ir karštyje pajutom tik uždegančią . . . kurinio . . . visumą, bet sunku buvo įsijausti į detales, kuriose sukaupta tiek muzikinio grožio." Gražiai ir džiaugsmingai rašo mano draugbrolis biržietis, nežinia kada ir kur studijavęs muzikos mokslus, VI. Ramojus.

O muzikas — specialistas Vytautas Nakas (Ziūr. Naujienų II d. nr. 825) "Dainų šventės šviesos ir šešėliai" rašinyje taria:

"Trecioje programos dalyje išgirdome Broniaus Budriūno kantatą "Tėviškės Namai". Reikia paminėti, kad ši kantata parašyta sena harmonija ir konvencionalė poezija, be abejo tam, kad būtų išlaikytas tradicinis lietuviškas charakteris. Jokiomis moderniškesnėmis muzikos kūrybos priemonėmis nepasinaudota. Bet jeigu lietuviškas patriotinis sentimentas seniai sustingęs ir gali būti išreikštas tik tai 19-to amžiaus poezijoje ir kompoziciniuose technikoje, tai, Kosto Ostrausko žodžiais tariant, "Kas gi tada per velnias mūsų charakteris yra?"

Tenka paminėti, kad šiame veikale yra neblogų vietų, pavyzdžiui, gera soprano partija, ir kad Budriūnas gerai valdo muzikos kompozicijos techniką. . ."

Ką į tuos dviejų recenzentų teigimus gali atsakyti skaitytojas? Nieko, nebent humoristo Antano Gustaičio žodžius pakartoti:

"Ach, tamsoje negaliu atsikirti,

Kur tiesos, kur varžtai pareigū. . ."

Tai Dainų šventei iš anksto buvo paruošta programa. Joje surašyti šventėje išpildomę dainų pavadinimai, jų kompozitoriai, dainų autorių pavardės. Visi tos šventės dainų klausę sutinka, jog " . . . pasirodęs antroje programos dalyje lituanistinių mokyklų jungtinis vaikų choras ir kanklių orkestras, diriguojamas Faustro Strolios, buvo tikrai maloni staigmena."

To choro atliktų dainų skaičiuje buvo ir kompozitoriaus Juliaus Gaidelio kūrinių — daina, — "Dainuojanti Jaunystė". Žodžiai — (programoje išrašyta) . . . Kazio Bradūno. Retas kuris lietuvis, skaitęs lietuvišką spausdintą žodį, nežino poeto Kazio Bradūno. Bet daugelis, išskyrus bostoniškius, nežino, jog tos dainos žodžius

M. ŠILEIKIS

Chicago Operos rūmai
(Aliejus)

sukūrė ne poetas Kazys Bradūnas, bet Bostono puikiame priemiestyje Dorchesteryje gyvenantis inžinierius K. Barūnas, Bostono lietuviškojo veikloje besireiškiantis kaip aktorius, deklamatorius ir, pastaruoju atveju, kaip dainų kūrėjas. To fakto gal ir neverta būtų plačiau minėti, tačiau čikagiškiai, Dainų šventės programos ruošėjai, dėjosi geriau viską žiną ir vieton tikrojo autoriaus, savo valia (ir neišmanymui) ir išėjęms žinomo poeto pavardę, nors prie tos dainos kompozitoriaus pavardės aiškiai ir pabrėžtinai buvo parašyta, jog: "žodžiai Kazio Bradūno ne Kazio Bradūno. . ." Samonin-gai sukeičiant autorių pavardes pasielgta kaip to kalakuto, kuris taręs: "klysti yra žmogiška", pradėjo meilintis viš-tai. . .

● Kvaillas per visą pilvą.

● Pasipūtęs kaip kalakutas.

Valgysim medžių lapus

Du tyrinėtojai Lawrence radiacijos laboratorijoje Berkeley, Calif., Dr. James Bassham ir Dr. Richard Jensen atvykę dalyvauti savo specialybės konferencijoje Čikagoj pranešė apie savo bandymus gauti maistui tinkamų dalykų iš medžių lapų fotosintezės būdu. Fotosintezė yra procesas, kuriuo augalai iš anglinio di-degio ir vandens su saulės šviesos pagalba pasigamina sau reikalingus angliavandeni-us (carbohydrates) arba cukrus. Augalų lapai be to turi savyje po mažą kiekį proteinų (baltymų), kurie yra pagrindinė maisto dalis žmogui. Tyrinėtojai dabar ieško tokio skiedinio, kuriuo palaistant augalus, šie augintų lapus, turinčius daugiau proteinų. Jei tai pasiseks, galima tikėtis didelės revoliucijos visoje agrikultūroje.

NEWLY REMODELED — CLARK'S HOT DOG & HAMBURGER HOUSE — FUTURING

Lazar's Kosher Hot Dog & French Fries
● HAMBURGERS ● BEEF SANDVICHES
● CHEESBURGERS ● STEAKS
● MALTS ● CUSTARD ● ICE CREAM CONES
WE SPECIALIZE IN CARRY-OUTS
4106 WEST 63RD STREET

COSMOS PARCELS EXPRESS

C O R P.

Patį žinomiausia ir patikimiausia firma Amerikoje, turinti daugel metų patyrimo siunčiant

DOVANAS — SIUNTINIUS į USSR.

Gavėjas nieko nemoka. Tūkstančiai klientų patenkinti. Garantuotas skubus ir tikslus pristatymas. Visi siuntiniai apdrausti. Visuose mūsų skyriuose yra gausus aukštos rūšies prekių pasirinkimas prieinamom kainom.

Dėl informacijų ir nemokamų katalogų kreipkitės į visus mūsų skyrius.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

● NEW YORK 3, N. Y. — 39 - 2nd Avenue	AL 4-5456
● NEW YORK, N. Y. 10011 — 108 West 14th St.	CH 3-3005
● BROOKLYN 11, N. Y. — 370 Union Avenue	EV 4-4952
● BROOKLYN 7, N. Y. — 600 Sutter Avenue	DI 5-6808
● BOSTON 18, Mass. — 271 Shawmut Avenue	LI 2-1767
● SOUTH BOSTON 27, Mass. — 327 West Broadway	AN 8-0068
● BUFALLO 6, N. Y. — 332 Fillmore Avenue	TL 6-2674
● CHICAGO 22, Ill. — 2222 W. Chicago Avenue	BR 8-6966
● CHICAGO 8, Ill. — 3212 So. Halsted Street	WA 5-2737
● CLEVELAND 13, Ohio — 904 Literary Road	TO 1-1068
● DETROIT, Mich. — 7300 Michigan Avenue	VI 1-5355
● GRAND RAPIDS, Mich. — 636-38 Bridge St., N. W.	GL 8-2256
● HAMTRAMCK, Mich. — 11333 Jos. Campau	GL 7-1575
● HARTFORD 14, Conn. — 200 Franklin Ave. Tel. 233-8030, 246-0215	
● IRVINGTON 11, N. J. — 762 Springfield Ave.	ES 2-4685
● YOUNGSTOWN 3, Ohio — 21 Fifth Avenue	RI 3-0440
● LOS ANGELES 22, Calif. — 960 So. Atlantic Blvd.	AN 1-2994
● LAKEWOOD, N. J. — 126 - 4th Street	FO 3-8569
● NEWARK 3, N. J. 428 Springfield Avenue	BI 3-1797
● NEW HAVEN, Conn. — 509 Congress Avenue	LO 2-1446
● PATERSON 1, N. J. — 99 Main Street	MU 4-4619
● PASSAIC, N. J. — 176 Market Street	GR 2-6387
● PHILADELPHIA, Pa. 19122, — 1214 N. 5th St.	PO 3-4818
● PITTSBURGH 3, Pa. — 1307 E. Carson Street	HU 1-2750
● SAN FRANCISCO, Calif. — 2076 Sutter Street	FI 6-1571
● WATERBURY, Conn. — 905 Bank Street	PL 6-6766
● WORCESTER, Mass. — 174 Millbury Street	SW 8-2868

mūsų žingsniai

LEIDZIA: SANTARA - SVIESA ♦ REDAGUOJA REDAKCINIS KOLEKTYVAS CHICAGOJ

Medžiagą siūsti: - Daliai Bylaitienei, 6949 So. California Ave., Chicago, Ill. 60629

9 METAI

1966

NR. 10 (218)

FONDAI IR KŪRYBINĖS APRAIŠKOS

„...su giliausia pagarba ir meile sveikinu kiekvieną kūrybinę pastangą, kiekvieną triūsą, didį ar mažą, galvinantį mūsų žemele!“

Balys Sruoga, „Raštai“, VI tomas

Šių metų spalio 16 dieną suėjo jau devyniolika metų nuo Balio Sruogos mirties. Poetas, dramaturgas, teatro žinovas, universiteto profesorius, — vienas iš didžiųjų mūsų grožinės literatūros klasikų, kaip ir Vincas Krėvė — Mickevičius, savo numylėtoje tėvynėje nebuvo įvertintas. Neatrodė, kad Sruoga ar Krėvė kokio vertinimo prašėsi, tačiau nedidelis, bet svarbus faktas, kad abu mūsų rašytojai niekad jokios literatūrinės premijos nebuvo gavę, jokio atžymėjimo nesulaukė, rodo, jog visi anuometiniai premijų skirstytojai bei literatūros vertintojai buvo taip toli nuo šių milžinų atsilikę, taip giliai savo apyvaklio akiračio liūnuose įklimpę, kad neįstengė patys praregeti ir kitiems parodyti kokį didelį turką lietuvių literatūra kaupia šiuose asmenyse. O gal ir sąmoningai nenorėjo?...

Nedidelė, bet šviesi šio kontinento lietuviškoji kolonija Montrealyje, P. Q., pirmoji padarė ir, prisimindama mums daug sakančius vardus, įsteigė Vinco Krėvės literatūrinį ir Balio Sruogos vardo kultūrinį — fondus. Naujai įsteigtasis Balio Sruogos vardo fondas ypa-

lingai sveikintinas, kadangi jis, kaip ir Balys Sruoga, džiaugsis ir rėms tikrai vertingą kūrybinę pastangą ne vien grožinės literatūros srityje.

Iki šiol iš visų meno kūrybos apraiškų premijas tegavo, berods, tik literatai ir dailininkai. Kitų kūrėjų pastangos — režisierių, aktorių, muzikų ir t. t. buvo vertinamos ne visada žinovų rašomomis recenzijomis, ne visada buvo prisilaikoma bešališkumo principo.

Neužfiksuojamos popieriuje, filme ar garsiniame aparate meninės apraiškos, kaip spektakliai, aktorių, šokėjų recitaliai ir kt., išnyksta už dangai nusileidus, tačiau ir pastarųjų meninis pasirodymas bei kūrybingas išėjimas viešumon ne visada buvo prastesnis už premijuotą knygą.

Sveikindami Montrealio iniciatorių, įsteigusius plačios apimties Balio Sruogos vardo fondą, kartu su rašytoju linkime: „...kad mum, besikeliant į kūrybos žygius, būtų mūsų širdyse amžiam įrašyta: „Ir šviesa, ir tiesa mūsų žingsnius telydi!“

(Balys Sruoga, „Raštai“, VI tomas)

Dr. Henriko Nagio kalba

Šių metų Montrealio Akademino Sambūrio literatūrinė premija buvo paskirta Kostui Ostrauskui už jo dviejų dramų knygą „Zaliojoj laukelėj“. Spausdiname dr. Henriko Nagio kalbą, pasakytą premijos įteikimo vakare, ir dr. Kosto Ostrausko padėkos žodį.

Mieli šio vakaro svečiai, Pradedame rudeninių parengimų sezoną. Pradedame jį Vinco Krėvės literatūrinės premijos įteikimo vakaru — baliumi, kviesdami jau šeštąją kartą lietuviškąją Montrealio visuomenę, kuri domisi ir rūpinasi lietuviško spausdinto žodžio likimu išsivijoje, būti liūdininkais neeilinio įvykio ir praleisti kultūringai ir linksmai laiką.

Lietuvių Akademiniis sambūris gerai žino, kad premijos negali ir negalės išlaikyti vienas pats, kad nuolat reikės Montrealio lietuviškos visuomenės pagalbos, paramos ir pritarimo. Iš tiesų, šiandien mūsų visos bendruomenės ateitis priklauso nuo mažumos lietuvių dosnumo bei atviros širdies, nes išsivijos didesnė dalis darosi kaskart kiektesnė ir abejingesnė lietuvišką-

jai veiklai. Kodėl taip atsitinka galima būtų įvairiai ir ilgai spėlioti, galima būtų guostis ir liūdėti arba pykti, tačiau tai nepakeis negailingai mus imančios žlugdyti rutinos ir besikeičiančių interesų.

Lietuviškoji knyga šiuo metu kenčia labiausiai ir sunkiausiai, nes, kad ir kažin kaip keistai tai atrodytų, knyga tapo pirmąja našlaite ir pamestinuke sočiam ir gerbūviu pertekusiam išsivijų gyvenime. Ir dėlėi šito būtų galima karčiai raudoti, nurodant knygnešių pasiaukojimą ir skurstantį mūsų rašytoją, bet fakto, kad lietuviškas spausdintas žodis šiandien ima pergyventi kitą, pačių sau primestą, spaudos draudimo laikotarpį, mes vėlgi pakeisti negalim. Užtai nedejuojame, bet bandomė konkrečiu darbu pratęsti

lietuviškos knygos gyvastį. Ši premija yra vienas tokių žygių ir paskatų, kuriais kraunamė užtvankas prieš abejingumo ir nuovargio potvynį. Kuriais sakome savo rašytojui, kad jo mums tebereikia, kad jo darbas nepamainomas, kad jo raštai yra tikrieji liūdininkai mūsų išsivijos gyvastingumo ir priešaiškės tęsėjimo savai žemei. Kai visi materialinio gerbūvio ženklai bus seniai pamiršti arba sunykę be ženklo, lietuviška knyga liks ir liudys po mūsų ateinantiems ir krašte gyvenantiems, kad nebuvo paprasti sotūs ir pralobę emigrantai, bet kad visą laiką žinojome kodėl ir kaip čia atvykome ir ką norime sau ir pasauliui savo benamišku likimu įrodyti.

Žinau, kad tai aukšti ir gražūs žodžiai ir kad jie nieko nebus verti, jei už jų nestovėsime patys savo darbais ir ryžtu. Žinau, kad lietuviška knyga numirs nelaukta ir žiauria mirtim, jei liks dūlėti ant knygyno lentynų ir stalų ir jei jaunasis rašytojas, ateinantis po mūsų, pritrūks žodžių ir pasryžimo.

Šeštoji Vinco Krėvės literatū-

rinė premija paskirta šiais, Jaunimo metais, Kostui Ostrauskui, jaunosios kartos dramaturgui. Jis sava kūryba stengėsi ir stengiasi netiktai išlikti moderniosios pasaulinės dramaturgijos srovėje, bet dar labiau ryžtasi atnaujinti lietuvišką sceną, kad ji galėtų mūsų žiūrovui prabilti ir savo kalba ir šio laikmečio žmogaus problemomis. Būti naujų kelių ieškotoju yra be galo sunku, ypač išsivijoje, kuri dažnai be galo skrupulingai laikosi konservatyvinių, išbandytų ir išvaikšiotų takelių. Bandymas per šią tankmę prasikirsti į kitą tereną ir kitą pasaulį nereiškia, kad atsisakoma tai, kas visiems brangu ar sava, tai reiškia, kad ieškoma kito žvilgsnio ir kitų žodžių apsaityti ateinančių kartų siekimus bei tikėjimą žmogum ir žeme.

Su džiaugsmu sutinkame ir sveikiname naująjį Vinco Krėvės literatūrinės premijos laureatą, nes su juo kartu mes reikšmingai sveikinamė Jaunimo metus ir išreiškiame savo gilų ir nepalaužiamą tikėjimą lietuviško žodžio ateitim ir nemirtingumu.

Kosto Ostrausko žodis

Vartojant žodžius tikrąja, nenuvalkiota prasme, man pakaktų vieno žodžio: ačiū. Tačiau, nenorėdamas piktnaudoti svečio privilegijos, tarsiu dar keletą.

Man — vienintėliam Vinco Krėvės mokiniui lietuvių literatūros kurse Pensilvanijos universitete, gerai jį pažinojusiam ir dideliame jo gerbėjui — man ypač malonu, kad šioji premija yra susieta su jo vardu. (Tik ironiška, kad pats Krėvė — klasikas, vienas iš kelių didžiausių mūsų rašytojų, jeigu ne pats didžiausias — niekad nėra gavęs jokios premijos).

Kita mintis, kurios negaliu apeiti, siejasi su paskutiniu juo jūsų laureatu — poetu Algimantu Mackumi, mano artimu, šauniu bičiuliu. Deja, jau greit bus dveji metai, kai jo nebėra. Tikiu, kad čia tinkamas ir laikas, ir vieta pagerbt jį atminimą.

Jūsų premijos paskyrimė išvelgiu žymiai daugiau, negu mano kūrybos įvertinimą, kuris, tarp kitko, nors ir malonus, vis dėlto nėra būtinas. Taip sakydamas, turiu štai ką galvoje.

Ne paslaptis, kad drama skaitytojas paprastai mažiau domisi, negu poezija, romanu ar novele. Pamatyti dramą scenoje — taip; tačiau tą pačią dramą per-

skaityti — vargiai. Žodžiu, dažnai užmirštama, kad drama yra ne tik teatras, bet ir literatūra. Negana to. Net ir tie skaitytojai, kurie šiaip gal būtų linkę atsiversti dramos knygą, net ir jį dažnai pasiduoda tai mūsų nuo seno kažkodėl išikalbėtai idėg fixė, būtent: lietuvis — iš prigimties lyrikas, Lietuva — liaudies dainų, poetų šalis; tad mūsų poetai labai geri, romanistai ir novelistai — neblogi, o dramaturgai...

Jeigu jau taip tikrai būtų, tai neturėtume nei Vinco Krėvės „Skirgailos“, nei Balio Sruogos „Milžino paunksmės“. O, sakykite, koks romanas prilygsta šiems ne tik dramos, bet ir apskritai mūsų literatūros šedevrams?

„Aktorijų šešėly“? Gal, bet ir tai tik iš dalies. Kas dar? Tiesa, mes neabejotinai turime daugiau prastų dramų, negu prastų romanų. Tačiau kūrybos meninis lygis matuojamas ne dugnu, ne vidurkiu, bet viršūnėmis.

Darydamas šiuos palyginimus, sąmoningai, — iš dalies, kaip literatūros istorikas, — naudojuosi praeities kūrniais ir vi-

(Nukelta į 5 psl.)

Apie Liūnės Sutemos Bevardę šalį

(Taip knygą pristatė A. T. Antanaitis Santaros-šviesos Čikagos skyriaus susirinkime)

Bent mums, čia susirinkusiems, poetė Liūnė Sutama yra gerai pažįstama. Ir tai ne vien iš jos knygų, kurių paskutiniąją šiandien noriu trumpai aptarti, ne vien iš eilėraščių, spausdintų "Metmenyse" ar gyvu žodžiu perduotų suvažiavimuose. Ją pažįstam ir asmeniškai. Ji yra viena iš mūsų.

I lietuvių literatūrą Liūnė Sutama neatėjo daugumai mūsų poezių įprastu, iš jų tariamai laukiamu ar net reikalaujamu (nors ne kartą ir simuliuotu) grakščiu, lengvu, nerūpestingu ar koketuojančiu žingsniu. Jos kūryboje naturalus, esminis žmogiškumas, bendros žmogiškos patirtys ir rūpesčiai iš karto atsistojo pirmajame plane, moteriškumo Prado, kaip savaime suprantamo dalyko ne specifiniai keliniai, ne demonstruojant. I lietuvių poeziją ji atnešė ne vien vėjarodžius, vijoklius ar vynuogynus, naujus simbolius, epitetus, frazes, bet ir gilų žvilgsnį į žmogaus tragišką būtį (specifiškai kalbant, žmogaus, išrauto iš jam naturalios aplinkos ir bandančio naujai "prigyti"), nuoširdų troškimą ją pažinti ir atskleisti. Kaip sykis toji gilumos dimensija Liūnės Sutemos kūrybą ir daro nemeluotai ir esminiai moteriška.

Šiandieniniame "Bevardės šalies" pristatyme norėčiau bent keliais žodžiais paliesti vieną L. Sutemos kūrybos elementą, nuolat augusį ir tvirtėjusį — tai kūrinio struktūrą, kompoziciją.

Pirmasis, prieš dešimtį metų pasirodęs L. Sutemos eilėraščių rinkinys "Tebūnie tarytum pasakoj", buvo sudarytas iš trumpo metražo eilėraščių įvairiomis temomis. Antrajame rinkinyje "Nebėra nieko svetimo" poetė palaipsniui perėjo į ciklus. Tuos ciklus jungė bendra nuotaika, kartais forma ar dedikacija, bendra mintis, tačiau kompoziciniai jie nebuvo tobulai suplanuoti. Tvirtesnės struktūros nebuvimą lyg pabrėžė net patys ciklų pavadinimai: Lunatiko kelionių užrašai. Lėliojimai. Iš dienoraščio. Jie ir sugesti juoja kažką augantį, nesibalgiantį, tebesantį nuolatinėje keitimosi stadijoje.

Maždaug šitokio pobūdžio ciklais pradeda ir trečioji knyga "Bevardė šalis". Pirmieji du ciklai joje — Tapiniai ir Išskalauti daiktai — yra lyg antrosios knygos tęsinys. Sąmoninga struktūra tepajuntama tik centriniame rinkinio cikle, sekanciuose tampa svarbiu ar net esminiu elementu.

Poetės visada mėgtos paralelizmo ar simetrijos figūros iki tol ėjusios ir tradicinės poezijos rimo pareigas "Bevardėje šalyje" virsta ir ciklo struktūros priemonėmis. Ir taip vienoje simetrinės ašies pusėje matome dviejų brolių seserį lipdancią molio ąsotį, o kitoje — dviejų brolių žemę priekaištaujanti

žaliuojančią žemėlapiuose. Prieš kiekvieną ežerą su savo skenduoliais ir žuvimis pastatomas kiekvienas miestas su savo nėpykanta ir negrais lušnynuose. Pačiu viduriu eina juos jungianti ir skirianti ar tai plati, ar siaura ar vingiuota "mėnulio gatvė, kurioj saulėgražos žydi"... Iš ciklo pamatų išplaukęs šauksmas "Niekas neatiduosiu!" viršūnėse apvainikuojamas tikėjimu žmogumi ir Gyvenimu.

Rūpestinga L. Sutama yra ir paskirų ciklo dalių konstrukcijoje. Tai lengvai pastebėsime eilėraštyje "Niekas neatiduosiu", kuriame sulos skonį užmiršusią, vynuogynų neužiauginusią seserį vienoje simetrinės ašies pusėje, kitoje atliepia "paveldėtojų neprisišauksi, svetimųjų neatšigynusi" žemė.

Laipsniavimai, antitėzės ar net antifrazės "Bevardėje šalyje" jau irgi vartojamos ne vien kaip stilistinė, kontrastinė priemonė paskiram vaizdu išryškinti, bet taipgi ir kaip struktūrinė forma planuojant ciklus ar net ieškant jiems vietos rinkinyje. Ciklai "Neišduodu tiktai gražinui", arba "Nenoriu būti atpirkta" yra geri laipsniavimo konstrukcijos pavyzdžiai.

Užsišnekėjęs apie vieną L. Sutemos poezijos pusę, nenorėčiau, kad klausytojui susidarytų įspūdis, jog kitų elementai "Bevardėje šalyje" nebėra verti kalbos. Ir dar kaip verti! Poetė ir toliau sėkmingai ieško tinkamiausio žodžio, frazės, vaizdo,

Balys Sruoga

V. KRĖVĖ

PAS MAJŲ AINIUS

RAMOJUS VAITYS

(Tęsinys)

Po šventosios cenotės persimetėme į antroją pusę plento esančią Chichen Itzos dalį, kuri yra senesnė ir savo stiliumi grynai majiška, tuo tarpu kai visi iki šiol matyti pastatai — ypač Karių šventykla — yra su žymia toltekų kultūros įtaka. Praėjė pro kelias mažas, tik dalinai teatkastas piramides, prisiartinome prie "El Caracol" (ispaniškai "straigė"), kuris neabejotinai buvo žvaigždžių observatorija. Tai vienintelis pastatas Chichen Itzoj, turįs apskritą planą ir viduje spirališkai kylančius laiptus. Atrodo, kad observatorija buvusi trijų ar keturių aukštų bokštas, bet dabar viršūnė nugriuvusi, ir tik pirmieji du aukštai gerai išlikę. Išorinės sienos visai lygios, be ornamentų, su atsikišusiu karnyžu tarp pirmojo ir antrojo aukšto. Per tris žemas duris įžengiama į siaurą koridorių, kuriuo iš vidaus galima visą pastatą apeiti. Jokių kambarių

pirmame aukšte nėra — visas vidus yra masyvus mūras per kurį praveisti iš koridoriaus išeiną spiraliniai laiptai. Antrame aukšte yra mažas tamsus kambarėlis, apšviestas pora nedidelių langelių. Lubose, paliai sieną, randasi didoka skylė — tai vienintelis kelias patekti į trečią aukštą. Į viršų veda paprastos medinės kopėčios, žinoma, šių dienų gamybos. Trečio aukšto lubų jau nė kvapo nelikę, o ir sienos neviseiškai grindų plotą supa. Tuose sienų likučiuose dar gerai išsilikę du siauri vertikaliūs plyšiai: vienas žiūri tiksliai į rytus, kitas — į pietus. Manoma, kad nugriuvusioje sienos dalyje yra buvę dar du tokie langeliai — vienas atkreiptas į šiaurę, kitas — į vakarus. Iš tų langelių orientacijos ir yra sprendžiama, kad šis pastatas

(Nukelta į 6 psl.)

KOSTO OSTRAUSKO

(Atkelta iš 4-to psl.)

bet kartu su žymiai didesniu sąmoningumu ji ieško ir jiems tinkamiausios vietos. O juk ir tie patys žiedai rūpestingos ir mylinčios rankos sudarytoje puokštėje padaro kitoki įspūdį negu gelių pardavėjo vežime.

"Bevardę šalį" išleido šviesos — Santaros Federacija Algimanto Mackaus Vardo Knygų Leidimo Fondo lėšomis. Viršelio aplanką piešė Dalia Juknevičiūtė.

siškai nebandau statyti lygybės ženklų tarp anų ir šių dienų dramaturgijos. Man čia svarbu pats faktas: mūsų drama literatūros žanrų tarpe ilgą laiką buvo (ir, iš dalies, tebėra) tarsi pamestinukas.

Bet štai atėjo jury komisija su platesniais akiračiais.

Tad į premijos paskyrimą žiūriu kaip į platesnių teisių suteikimą mūsų dramaturgijai. Asmuo šiuo atveju nublunka. Dėkoju..

KALĖDINĖS DOVANOS

PASIEKS GREIČIAUSIAI JŪSŲ ARTIMUOSIUS LIETUVOJE, JEI SIŪSITE JAS PER

CENTRAL PARCEL SERVICE, Inc.

220 South State St., Telef. WA 2-9354
arba

2618 West 63rd St., Telef. WA 5-2466

MŪSŲ TURIMAS YPATINGAI GAUSUS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ PREKIŲ IR MŪSŲ PATARIMAI PALĖNGVINS VERTINGŲ SIUNTINIŲ SUDARYMĄ. ATSILANKYKITE PAS MUS IR VIETOJE ĮSITIKINKITE.

Mes mielai priimame ir išsiunčiame siuntinius, sudarytus iš siuntėjų nuosavų daiktų ar maisto produktų.

Per mus galite užsakyti ypatingas dovanas — automobilius, šaldytuvus, motociklus, televizorius ir kitokius daiktus bei maisto produktus.

REIKALAUKITE IŠ MŪSŲ NAUJUS KATALOGUS BEI MUITŲ SARAŠUS.

GARANTUOTA SIUNTINIŲ PRISTATYMA ATLIKAME JAU NET 19 METŲ.

MŪSŲ ŽINGSNIAI

PAS MAJŲ AINIUS

(Atkelta iš 5-to psl.)

tarnavo astronominiams stebėjimams.

Paskutinis apžiūrėjimo punktas — tai du arti viens kito stovį pastatai, vienas vadinamas "Bažnyčia", o kitas — "Vienuolynas". Žinoma, tai tik archeologų jiems duoti vardai, nes jų funkcijos niekas per tikrą nežino. "Bažnyčia" taip pavadinta dėlto, kad jos sienos ištiesai nusėtos reljefinėmis dekoracijomis. Tai mažytis, vienos patalpos pastatas. Virš karnyzo, papuošto graikų architektūrai tipinga laužytos S raidės linija, tęsiasi frizė, o virš jos — antras karnizas, ir ant stogo — skiauterė. Ir frizė, ir karnizas tirštai prigristi kampuotais dekoratyviniais elementais ir aukštame reljefe visokiomis organinėmis figūromis — kiaukuolėmis, gyvatėmis, vos atpažįstamomis jaguaro galvomis. Kiekviena mė pastato kampe, aukštai sienoje išskaptuota po žmogaus galvą — tai lietaus dievo kaukė. Įdomiausia to veido dalis — tai nosis, smarkiai išsikišanti į lauką gembės pavidalu.

"Vienuolynas" gavo tą vardą dėl to, kad jo vidus, sudalintas į daug mažų kambariukų, archeologams priminė krikščioniško vienuolyno sandarą. Savo plotu tai didžiausias Chichen Itzės namas, kuriame skaitlingi kambariukai, netaip kaip kitur, sujungti daugiau negu vienomis durimis. Sienų išorė, kaip ir "Bažnyčios", perkrauta ornamentais. Kampuose vėl pasikartoja gembinės nosys, o virš durų staktų yra lygaus paviršiaus sklypelis su negiliai įbrėžtais hieroglifais, kurių reikšmė šiandien dar nėra patenkiami iššifruota.

Sekancios dienos rytą leidomės į Uxmali, esantį už 80 km. į pietus nuo Meridos. Mus privežęs autobusas nebuvo turistinis, ir Uxmalis — tai tik viena iš daugelio pakelės stočių. Čia mūsų nepasitiko ir nevedžiojo jokie turistų vadovai — prie vartų nusipirkome griuvėsių planą ir pradėjome apyankščiojimą.

Uxmalis nuo Chichen Itzės stitiasi tuomi, kad čia kai kurie pastatai aiškiai sugrupuoti, matosi šioks toks centrinis planas. Dauguma pastatų dar visiškai neatkasti: atrodo jie kaip piliakalniai, apnešti žemėmis ir apaugę žole. Iš atkastųjų ir bent dalinai restauruotųjų statinių paminėtini yra Burtų Piramidė, Gubernatoriaus Rūmai, Vienuolynas ir Vėžlių šventykla.

Burtų Piramidė yra tikrai išskirtinos formos, tikras unikumas piramidžių statyboje: jos planas ovalinis, su dviem ilgais ir tiesiais šonais ir apskritais galais. Ši piramidė nėra laiptuotojo tipo — jos šlaitai lygūs ir labai statūs, sudarą 60° kampą su horizontale. Ant viršaus stovi įprastinė šventykla, pa-

6 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, NOVEMBER 5, 1966

siekiami laiptais, kurie savo pločiu užima visą tiesiojo šono šlaitą. Bendrai paėmus, majų pastatų laiptai labai statūs ir nepatogūs lipti, bet šioje piramidėje jie savo statumu pralenkia visus kitus — jie kyla tuo pačiu 60° kampu, kaip ir piramidės šlaitai. Dėl šio kampo ir pakopų proporcijos yra neįprastos: pakopos aukštis — daugiau, kaip pusė blauzdos, o plotis — nepilnos pėdos. Į viršų lipant kulnis ore pakimba, o žemyn leidžiantis — pėdos priešakys atramos nesuranda. Vienintelis saugus nusileidimo būdas — tai lipti atatupstomis, ant visų keturių. Tad ir leidomės atsargiai, kaip nuo stačiausio kalno, neatsisukdami žemyn, įsitvėrę į grandinę, nutiestą lipikų saugumui.

Po piramidės, kaip kokio mažo Everesto, nugalėjimo einame į "Vienuolyną". Tai keturi ilgi bet siauri namai, išdėstyti taip, kad tarp jų susidaro kvadratinė aikštė. Iš lauko į aikštę įeina per pietinį namų skersai kertantį koridorį — vartus. Priešais gulintis namas yra laiptuotu šonu paaukštintimo — terasos, kuri lygi su kitų trijų namų stogais. Visi keturi namai turi po daugybę durų, išeinančių į aikštės pusę, ir vedančių į mažus kambariukus, kurie, manoma, majų dvasiškijos buvo vartojami gyvenimui. Ant terasos gulinčio pastato frizė nepaprastai įdomiai išpuošta gyvačių ir augalinių motyvais, lietaus dievo atvaizdais ir geometriniiais elementais, kaip sukryžiuotų juostų pynutėmis, laužytomis S - raidėmis ir dantytašoniais trikampiais. Iš viso to bareljefinio margumyno trijose vietose išsikiša niekur kitur majiškoje statyboje nematytas elementas — pilnai modeliuota, nebereljefinė žmogaus galva su milžiniška plunksnine kepure. Ir svarbiausia, kad tos galvos yra nestilizuotos, beveik portretišku tikslumu atvaizduojančios tipingus šių dienų jukataniečio veido bruožus.

Vėžlių šventykla yra vienišai stovintis nedidelis pastatas su minimum puošmenų — sienos žemiau karnyzo lygios, o virš jo — papuoštos vertikaliai išrikiuotų apvalių rąstų imitacijomis. Paliai stogo briauną kas matras, apie pastatą žygiuoja akmeniniai vėžliai.

Galiausiai prieiname Gubernatoriaus Rūmus, pavadintus taip dėl savo didingo fasado ir paaukštintos padėties — jie guli ant terasos kalvelės, iš vieno šono nuklotos laiptais. Kokiam tikslui šis pastatas tarnavo — nėra žinoma. Viduje vėl tas pats tipingas planas, šį pastatą šikšnosparniai yra ypatingai pamėgę, ir per jų primėšlinėjimą nebesimato grindų akmenų. Sprunkame laukan kvapo atgauti ir frizės bareljefų patyrinėti. Tarp įprastinių motyvų čia randasi dar viena naujovė — kiek stilizuotas, bet dar lengvai atpažįsta-

mas bareljefinis atvaizdavimas majų kaimiečių trobelės iš statmenų baslių ir su palmių lapų stogu. O virš kiekvienos tokios trobelės stogo kyburiuoja kažkokio dievo veidas, iškreiptas gašlos šypsenos.

Pirmas pasitaikęs grįžimui į Meridą autobusas buvo antros klasės — dėl įdomumo įlipome. Savo išvaizda ir patogumu labai daug nuo pirmos klasės autobuso jis nesiskyrė, tik čia, žinoma, daug nešvariau. Užtat pigumas neišpasakytas — 80 km. kelionė tik 35 amerikoniškus centus tekainavo, kas yra daugiau negu perpus pigiau už pirmą klasę. Išskyrus mane su žmona ir dar porą amerikonių turistų, nepasipukinusių ir nenorėjusių keletą valandų laukti I-mos klasės autobuso, visi keleiviai buvo neturtingi kaimiečiai ir miestelėnai. Pininėse jie gabeną daržoves į turgų, kažkienu terboje nepatenkintai kvaksėjo višta. Vienoj stotyj šoferis atidarė bagažinės duris po grindimis, ir tenai trys vyrai įgrūdo žviegiančią kiaulaitę ir visą pulką vištų, uždarytu narve. Kurį laiką virš motoro dūzgimo aiškiai girdėjosi gyvulio protestas, bet paskui aprimo. Ir kai už kokios valandos Meridos stotyje buvo atidarytos "kalėjimo" durys, paršas jau buvo iš karščio nuleipęs, ir ant šono parviršęs sunkiai pūškavo. Reikėjo kelių vyrų, kad jį, kaip pelų maišą, iš bagažinės ištempti.

Taip baigėsi mūsų susidūrimas su majų senove. Nors tų dviejų miestų griuvėsiai šiandien ir stovi apsupti miško, nors majų menas labai pamė-

gęs gyvatės ir jaguaro motyvą, per dvi dienas landžiojimo po griuvėsių rajoną nė vienos gyvatės, nei vieno jaguaro neregėjome. Teko išvysti tik metro ilgumo iguaną — tai žalsvas driežas, su gąsdinančios išvaizdos galva ir karpyta skiautere išilgai nugaros. Žmogui šis padaras visai nepavojingas — nei dantų, nei geluonies neturi. Vos tik jis išgirdo foto kameros traškėjimą, man iki poros metrų prie jo prisartinus, išsigandęs pašoko ir netikėtai greičiu nukūrė per akmenų sūsnį.

Į Meksikos Miestą grįžome tuo pačiu traukiniu, tik įgula buvo kita. Valgomajame visus aptarnavo vienintelis kelneris, paniures ir nesimpatiškas indėnas. Jau per pirmą vakarienę jis pradėjo rodyti savo nesiskaitymą — nežiūrind, kad meniu kortelė rodė didelį pasirinkimą, ko tik nepaprašysi — negausi. Visas pasirinkimas susitraukė į bjauriai užpipirytą kiašinienę, ir papajos vaisiaus desertą. Rytojaus dieną per pusryčius ir pietus — vėl tas pats. Po trijų valgių karčios kiašiniinės keleiviai pradėjo murmėti. Kolektyviai pasiskundėm traukinio konduktoriui. Šis išklause mus, pasakė išbarsias kelnerį, ir dar paklausė, ar nenorėtumėm oficialų skundą parašyti Geležinkelių Direktoriui. Tuomet amerikoniškas širdys suminkštėjo, nutarė skundo nerašyti, kad žmogus darbo nenustotų. Ką ir kada konduktorius su kelneriu kalbėjo — nežinia, bet rezultatų tas pašnekesys tai atnešė: vakarienės šaukti su

(Nukelta į 7 psl.)

VALGYKLA NĖRINGA

Lietuviški ir amerikoniški valgiai.

Geras patarnavimas.

TERESĖ KARVELAITIENĖ - T. J. AGUIAR, Savininkė

Atidaroma 6:30 val. ryto. Sekmadieniais 8:00 val. ryto.

2632 W. 71st St. Tel. 778-9359

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILLJONUS dolerių savo apdrau- tiems nariams.

SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvybės apdraudą ir ligoje pašalpą, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS neieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdrauda tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.

SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą - Endowment Insurance, kad jaunuolis gautų pinigų aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už \$1,000.00 apdraudos tik \$3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCIDENTALĖ APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asmenims, rekomenduojama Lietuviškų KLUBŲ ir draugijų nariams. Už \$1,000.00 akcidentalės apdraudos mokeskis \$2.00 į metus.

SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijų. Kreipkitės į kuopų veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbus.

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001

IŠ MANO ATSIMINIMU

Visos tautos turi gerų ir blogų žmonių

1915 metais, vokiečiams veržiantis per Lietuvą, karas užklupo mane giliame kaime, toli nuo miestelių ir kiek labiau apsišvietusių žmonių, kurių autoritetinga nuomone galėtum pasinaudoti. Tėvelis skaitė savaitinį laikraštį, rodos, Vienių, bet nebeatsimenu kaip ten buvo atsiliepiama apie pasitraukimą į Rusijos gilumą. Atsimenu tik, kad grįžęs iš gimnazijos, turėdavau mesti knygas į kampa ir eiti arti pūdymo nuo saulės užtekėjimo iki nusileidimo. Taip man beariant atėjo mano kaimynystėje gyvenęs mokyklos draugas ir pakvietė mane kartu su juo važiuoti į Latviją pas jo dėdę kunigą. Aišku, man to tik ir reikėjo, nes vokiečiai jau buvo mūsų parapijos ribose. Mes per pora valandų išvykome. Tėvelis davė tris rublius, o mamytė penkis "ant kelio". Pats buvau užsidirbęs, rodos, 30 rublių, aprašinėdamas ūkininkų trobesius.

Taip mes su draugu ir kareiviais atsiradome Latvijoje pas draugo dėdę. Atvykus ten nebuvo kas veikti, o veitui kunigo duona valgyti buvo nemalonu. Todėl pradėjom dairytis kaip toliau kurti gyvenimą. Pasirodė, kad tas kunigas turi seserį, o mano draugas tetulę. Šį atvažiavus pasikvietė mus pas save. Ji turėjo didelį dvarą. Ten mes pasijutome kaip pas tėvelius. Tuoju išjungėme į ūkio darbus ir laikas bėgo greit ir maloniai, kol atėjo ruduo, kada pradėjome galvoti apie mokslą. Buvo rašoma apie kažkokius Tatjanos komitetus, bet nežinojome, kaip tuo pasinaudoti. Apie Varonežę esančią lietuvių gimnaziją mes nieko nežinojome, o tie draugo gimniečiai nieko mums nesakė apie Tatjanos komitetus, nors pats klebonas buvo kaip vėliau paaiškėjo to komiteto pirmininkas. Mat, nenorėjo, kad nuo ūkio darbų būtume atitraukti, juo labiau, kad buvo didelis trūkumas ūkio darbininkų. Kadangi mano tas draugas dar turėjo vieną dėdę Charkove, Ukrainoje, tai mes sumetėme, kad jis turėtų ten pabandyti laimės. Nuvažiavęs pas dėdę į Charkovą jis susirado darbo vienoje geležinkelių valdybos raštinėje. Taip įsikūręs, mano draugas pradėjo kviešti ir mane pas save, nes jam vienam tarp svetimųjų buvo labai jau liūdna, o man irgi norėjosi kaip nors kabintis į mokslą. Tačiau tie priglaudusieji mus ponai labai jau nenorėjo išleisti. Todėl susitarėme, kad aš važiuosiu aplankyti savo draugo ir vėl grįšiu. Išvažiuojant tas pat kunigas išrašė Tatjanos komiteto vardu papigintą kelelapį, o draugo teta pridėjo kiek pinigų, ir aš nusipirkau antros klasės traukinio bilietą į Charkovą.

Po penkių dienų vargingos kelionės atsiradau Charkove. Savo draugą atradau begyvenantį tryse viename kambary, giliame rūsyje, su vienu langu, per kurį einančių žmonių tik batai matė-

si. Atvažiavus iš tokio gražaus gyvenimo į tą rūsį, darėsi graužu ir liūna, bet sveikas protas sakė, jog be vargo nieko negalima atsiekti. Kitą dieną, susirinkęs savo popiergalius, nuėjau į policiją. Sutvarkęs policijoje reikalus draugo patariamasis nuėjau ton pačion valdybon ieškoti darbo. Reikia pasakyti, kad mano draugas turėjo labai gražią rašyseną, tad jis man ir prašymą parašė. Ant rytojaus nueinu pas tos valdybos direktorių, kuris, paskaitęs mano prašymą ir dar kiek mane paklausinęs pareiškė, kad labai gaila, kad kol kas vietos neturįs. Tada šalia jo stovįs aukšto ūgio žmogus sako, kad pas jį esanti vieta. Direktorius jam ir sako: "Jei pas tave yra vietos, tai aš jį priimu".

Aš išėjau su tuo aukštu ponu į koridorių. Jis paklausė, ar aš esu lenkas. Atsaciau, kad ne. Jis vėl paklausė, ar aš katalikas. Sakau, jog taip. Jis dar paklausė, kokios gubernijos aš esąs. Po to jis man ir sako, kad esąs Marijonas Zavatskis, Grodno gubernijos ir esąs pusiau lietuvis. Vėliau paaiškėjo, kad jis buvęs rusų caro armijos gvardijos karninkas ir kaip katalikas dėl to nukentėjęs, nors jo brolis ir buvęs senate prokuroru. O nukentėjęs dėl to, kad nenorėjęs keistis tikėjimo.

Nuo tos dienos jis ėmėsi mane

Artistė Anna Margret yra populiariausia visame Vietname. Amerikos kariai prašo, kad į Vietnamą būtų pasiųsta daugiau josios paveikslų. Jais yra apkabinėtos visos kareivinės.

globoti, gynė nuo visų nemalonių ir dėjo pastangas, kad tik aš galėčiau mokytis. Šis kilnaus lenko prisiminimas man niekuomet neišnyksta iš atminties per penkiasdešimt metų. Iš šio išgyvento kelio matosi, kad yra visose tautos gerų žmonių, pasiaukojančių kito gerovei, kaip yra ir savo tautiečių savanaudžių, pamiršančių ir gimniečius, kaip tas mano draugo dėdė ir teta, slėpusi visus šalpos komitetus, kurių pagalba mes būtume galėję mokytis. Ir slėpė dėl to, kad galėtų pasilaikyti mus prie ūkio darbų.

Ant.

PAS MAJŲ AINIUS

(Atkelta iš 6-to psl.)

varpelių į mūsų vagoną atėjo, ir mandagiausiai aptarnavo, atsižadus valgių gausumui.

Ramojus Vaitys -
(Pabaiga)

KRONIKA

— š. m. rugsėjo 23 d. "Margučio" patalpose įvyko Santaros - šviesos Čikagos skyriaus susirinkimas. Mykolas Drunga ypatingai įdomiai perdavė savo įspūdžius ir nuomones iš šių metų Santaros - šviesos Federacijos suvažiavimo Tabor Farmoje. A. T. Antanaitis pristatė Algirdo Landsbergio "Penkius stulpus turgaus aikštėje", išleistą Algimanto Mackaus Vardo Knygų Fondo. Nedalyvavę Santaros - šviesos suvažiavime turėjo progos pamatyti suvažiavimo vaizdus ir veidus Birutės ir Kristinos Bulotaičių ir Gintauto Vežio skaidrėse. Susirinkimas pasižymėjo ypatingu dalyvių gausumu ir jaunosios kartos atstovavimu.

—Dr. G. Balukas yra išrinktas Lietuvių Fondo Tarybos pirmininku.

—Studentų Sąjungos suvažiavimas įvyksta š. m. lapkričio mėn. pabaigoje, (24 - 25 - 26 d.) Toronte. Programoje sukiko pasiskaitas skaityti Romas Misūnas, Algis Rukšėnas, Angelė Šimaitytė. Numatoma taip pat visa eilė diskusijų — simpoziumų.

JEI JŪS NORITE SIŪSTI
SIUNTINIŲ — DOVANAS Į USSR
NAUDOKITĖS PATARNAVIMU PLAČIAI
ŽINOMOS FIRMOS

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

(LICENSED BY VNEŠPOSYLTORG)

VYRIAUSIA ISTAIGA

1530 Bedford Avenue, Brooklyn 16, N. Y.

Tel. IN 7-5522

Siuntiniai siunčiami per mūsų firmą paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi maitai apmokami mūsų įstaigose, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynei ir kitų daiktų.

Firma — skyriai atidaryti kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro.

Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 val. ryto iki 4 val. popiet.

MŪSŲ SKYRIAI:

BROOKLYN, N. Y.	1530 BEDFORD AVE.	—	IN 7-6465
NEW YORK 3, N. Y.	73 SECOND AVENUE	—	OR 4-1540
NEWARK, N. J.	314 MARKET STREET	—	MI 2-2452
SOUTH RIVER, N. J.	46 WHITEHEAD AVENUE	—	CL 7-6320
UTICA, N. Y.	963 BLEECKER STREET	—	RE 2-7476
FARMINGDALE, N. J.	FREEMOOD ACRES	—	363-0494
PHILADELPHIA 23, PA.	631 W. GIRARD AVENUE	—	PO 9-4507
ALLENTOWN, PA.	126 TILGHMAN STREET	—	HE 5-1654
ROCHESTER 5, N. Y.	558 HUDSON AVENUE	—	232-2942
LOS ANGELES 4, CAL.	107 50. VERMONT AVENUE	—	DU 5-6550
CHICAGO 22, ILL.	1241 NO. ASHLAND AVENUE	—	HU 6-2818
BALTIMORE 31, MD.	1900 FLEET STREET	—	DI 2-4240
BUFFALO 12, N. Y.	701 FILLMORE AVE.	—	TX 5-0700
DETROIT 12, MICH.	11601 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 8-0298
HARTFORD 6, CONN.	643-47 ALBANY AVENUE	—	CH 7-5164
JERSEY CITY, N. J.	303 GROVE STREET	—	HE 5-6368
SYRACUSE 7, N. Y.	1200 SOUTH AVENUE.	—	GR 5-9746
CLEVELAND 13, OHIO	1028 KENILWORTH AVENUE	—	PR 1-0696
HAMTRAMCK, MICH.	11339 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 9-3980
SO. BOSTON, MASS.	396 WEST BROADWAY	—	AN 8-1120
TRENTON 10, N. J.	1152 DEUTZ AVENUE	—	EX 2-0306
RAHWAY, N. J.	717 W. GRAND AVENUE	—	381-8997

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

LENKŲ ISTORINIO MENO PARODA.

Chicagos Meno Institute dabar vyksta iš Lenkijos nacionalinių muziejų (Varšuvos ir Krokuvos) atgabenta istorinio meno paroda, kuri tęsis iki gruodžio 24 d. Išstatyta 126 eksponatai — tapyba, skulptūros biustai, karalių kardai, bažnytiniai liturginiai atributai ir t. t. Parodos tikslas — paminėti 1000 metų sukaktį nuo krikščionybės priėmimo Lenkijoje. Kai ši paroda pasibaigs Chicagoje, tada bus nukelta į Philadelphijos meno muziejų, o iš ten — į Kanadą (Nacionalinę galeriją Ottawoje).

Vėlesniojo Viduramžių laikotarpio religinė tapyba, kurios nemaža dalis parodoje išstatyta, neturi nieko, kas būtų lenkiška, tai italų bei flemų primityvaus religinio meno tipas. Taip pat ir geresnieji žymių žmonių portretai bei žanriniai darbai atlikti ne lenkų dailininkų, išskyrus Joną Mateiką ir dar pora kitų lenkų. Bernardo Bellotto italų dailininkas, kuris trylika metų Varšuvoje būdamas, nutapė apie tuziną Varšuvos ir kitų miestų vaizdų ir Stanislovo Augusto paskelbimo karaliūm procesiją ir paradą. Bellotto su nepaprastu kruopštumu ir tikslumu vaizduoja miestų architektūrą: bažnyčias, gatves, namus ir gatvėse vaikščiojančius bei važiuojančius ponus ir basus ubagus. Net miniatūrinėje formoje piešinys aiškus ir gyvas. Jo 1780 tapyba St. Augusto po išrinkimo karaliūm, didelio formato drobė, pavaizduoja atvirame lauke tūkstantinę minią, — pėsčių ir raitų, — visokio tipo ponų, bajorų ir uniformuotų didikų, kurių tarpe po baldakimu važiuoja karaliūs. Šis Bellotto paveikslas nusisekęs, nes sukurtas tikras lenkiškas tipas, veidų išraiška, drabužiai ir net pora šunų Augusto priešakyje.

Yra auksinis Sigismundo biustas su karūna ant galvos, data 1370 m. Koperniko portre-

Kostka-Potockis David'o paveikslas

tas, nežinomo dailininko tapytas. St. Augusto puikus portretas, tapytas Marcello Bacciarelli (1731—1818). T. Kosciuskos portretas tapytas Josef Grassi. Kaz. Pulaskio portretas — nežinomo dailininko. Poetą Adomą Mickevičių dail. Walenty Wankowicz pavaizduoja sėdintį, atsisėmusį į uolą, šalia jo stovi lyra. Gražus paveikslas. Data 1828 m. Yra dar išraiškingų portretų, tai Piotr Michalowskio 5 žydai vienoj drobėj ir kiti du paskiri. Bet Jono Mateikos "Sigismundo varpas" vienas iš spalvingiausių paveikslų. Šiame paveiksle vyksta didelė scena: Stovi pats karaliūs prieš sėdinčios karalienės ir jų du vaikai iš šalių stovi. Dalyvauja dvasiškija: vyskupas laimina varpą, inžinieriai ir meistrai varpą pritaiso ant keltuvo, pariša virvėmis ir bando kelti į bokštą. Tai labai puikus ne tik Mateikos piešinys, bet spalvos skaidrios, švarios, net žeri spalvingi žmonių drabužiai. Data: 1874 m. Kitas Mateikos paveikslas — Kova ties žalgiriu, yra prototipas didžiojo to paties vardo paveikslo. Prototipe Vytautas Didysis su iškeltu kardu ant žirgo.

Bernardo Bellotto tapyba

Iš kilimų, reikia pasakyti, yra jų keletas — Jogailaičių ir Belgijoje gamintų karalių rūmams. Viename kilime kairėje pusėje išaustas Lenkijos herbas — aras su karūna, o dešinėje pusėje Lietuvos Vytis, taip pat su karūna virš raitelio galvos. Viduryje kilimo stovi angelas su lazda ir vainiku rankoje.

Pats didžiausias tapytas paveikslas yra prancūzų dailininko Jacques-Louis David, kur pavaizduotas Stanislovas Kostka-Potockis sėdintis ant žirgo (1752—1821). Potockis laikomas talentingu žmogum, kaip rašytojas, valstybininkas, istorikas, architektas.

Yra keletas kielikų, patinų ir šarvų. Bet yra vienas ypatingo dėmesio vertas vyskupo mitra ir arnotas, kur reljefiškai išsiuvinėtos žmonių figūros bent keliuose langeliuose arnoto nugaroje. Auksiniai siūlai jau gerokai išblukę, bet patį paveikslą ir ornamentų forma bei storas audeklas gerai išsilaikęs. Labai didelio formato auksinė

Dailininkas Leonas Urbonas

Šiandien atidaroma Leono Urbono paroda

Šį vakarą 7 valandą Čiurlionio galerijoje (Chicagoje) atidaroma iš Australijos atvykusio dailininko Leono Urbono dailės darbų paroda.

Urbonas Australijos dailininkų reprezentacinėje parodoje yra laimėjęs pirmą premiją.

Čikagiečiams yra proga pamatyti jo pirmą parodą.

ITIKINANTYS ARGUMENTAI

Žmogus niekaip negalėjo iš savo skolininko atgauti skolą. Tai jis sugalvojo pasiūsti skolininkui savo žmonos ir šešių vaikų fotografiją. Jis taip ir padarė ir fotografijoje dar įrašė:

"Štai priežastis, kuri privertė mane pareikalauti, kad greičiau grąžintum skolą".

Po kelių dienų jis gavo gražios merginos fotografiją. Kitoje pusėje buvo įrašyta:

"Štai priežastis, dėl kurios jokiū būdu negaliu tamstai grąžinti skolos".

mai rodomi vaikams nuo 5 iki 10 metų amžiaus.

lėkštė su karžygių figūromis, iškaltomis dugne, pavadinta "Jono Sobieskio triumfas".

Ryšium su paroda apie lenkų meną yra duodamos paskaitos, kurias skaito prof. dr. Zdzislaw Zygluski, Jr., Krokuvos nacionalinio muziejaus kuratorius. Paskaitos skaitomos Fullerton Hall antradieniais 7:30 v. v. lapkričio 15, 22 ir paskutinė jo paskaita bus lapkričio 26 d. 2:30 v. po pietų.

Paroda vyksta Morton Wing galerijose. Reikia mokėti \$1.00. Katalogas \$2.50, jeigu kas nori.

FILMAI VIESAJAME KNYGYNE

Chicagos miesto didžiajame knygyne, 78 E. Washington St., 12:15 v. p. p. nemokamai rodomi filmai apie meną.

Lapkričio 11 d. — "Kas yra tapyba" ir "Mark Chagall".

Lapkričio 18 d. — "Dirba penki britų skulptoriai" ir "Karel Appel realybė".

Lapkričio 25 d. — "Michelangelo" ir "Rembrandtas; žmonių tapytojas".

Šeštadieniais, 2:15 v. p. p. fil-

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO INSULACIJOS PROBLEMAS

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materioly.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — TEL.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.